

12 / 1974.

Magyar Ferences Levéltár

1024 Budapest

II. Mártírok u. 23.

T. Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola

K ö n y v t á r a

1052. B u d a p e s t

V. Semmelweis u. 21.

M o n a I l o n a

könyvtárigazgató részére

Igen tisztelt Igazgató!

Az 1974. május 20-án keltezett levelében említett Haydn-féle Litánia, melynek korabeli címlapján a következő felírás olvasható: " ad Chorum Min/ oritarum/ Conv/ en/ t / ű s / ad S/ anc/ tam Crucem. ", azaz: " A minoriták Szent Keresztről elnevezett kolostorának kórusa **ZENEKADÉMA** A legnagyobb valószínűség szerint a Szűz Máriáról elnevezett ferences rendtartományhoz tartozó, a Felső-Kismartonhegy községben 1705-1786 közt fennálló ferences kolostor kórusa számára íródott, mégpedig 1786 előtt, mert ebben az évben a kolostort II. József megszüntette.

A Felső-Kismartonhegyen lévő rendházat és a hozzátartozó öt kápolnát Eszterházy Pál herceg építtette 1701-5 között. A kolostor egyházi címe, un. titulusa "Ad Calvariam" volt, vagyis a Kálvária hegy tiszteletére lett a rendház és a kápolnák szentelve. A kolostor és a hozzátartozó kápolnák alapvető rendeltetése az volt, hogy Krisztus kinszenvedésének és a Szent Keresztnek tiszteletét őregbítsék, ezért a kápolnában Eszterházy Pál herceg Krisztus szenvedésére emlékeztető szobrokat állíttatott föl. A legfelső kápolna a Keresztrefeszített Krisztus kápolnája volt. A kezdő kápolnában áll tudomásom szerint Haydn díszes síremléke.

A Felső -Kismartonhegyen álló kolostort II. József 1786-ben eltörölte, míg a Kismarton szabad királyi városban lévő, Szent Mihály arkangyal tiszteletére emelt, 1625-30 közt épült ferences rendházat meghagyta.

Annak ellenére, hogy a XVIII-ik században Magyarországon két rendházat, a Nagyatád községben és az Esztergom-Vízivárosban lévő ferences kolostort kifejezetten ad Sanctam Crucem, a Szent Kereszt

tiszteletére létesítették, a Felső-Kismartonhegyen lévő pedig ad Calvariam, a Kálvária tiszteletére lett alapítva, Haydn a legnagyobb valószínűség szerint a Felső-Kismartonhegy rendháza kórusa számára írta a kérdéses litániát.

Ezt a véleményt arra alapozom, hogy míg Haydn a nagyatádi és az esztergomi kolostorokkal valószínűleg nem tartott fönnt kapcsolatot, addig a Felső-Kismartonhegy kolostorával, konventjével, mely ugyancsak az Eszterházyak védnöksége alatt állt, és amelynek szentélyét Pál herceg híres kegyhellyé tette azáltal, hogy abban az ~~elinsiedel~~ kegytemplom Mária-szobrának mását állíttatta föl, biztosan kapcsolatban állt. Elsősorban abban az időben látogathatta Haydn a kegyszobrot és a Kálvária kápolnákat, amikor a Kismarton-Váralján lévő hercegi udvar zenekarát és kórusát vezette. Valószínű, hogy ebben az időben íródott a szóbanforgó litánia is.

Haydn, mivel a Felső-Kismartonhegy kolostora és kápolnái alapvetően és elsődlegesen a Kereszt és a Keresztrefeszített tiszteletét szolgálták, nem szóról-szóra vette a rendház egyházi címét, mely a Kálvária volt, hanem az ahhoz igen hasonló értelmű Szent Keresztet tekintette a konvent titulusának, és ezért írta a Litánia címéapjára: "A minoriták/vagyis ferencesek/ Szent Keresztről elnevezett konventjének/azaz kolostorának/ kórusa számára."

Mindez azonban nem zárja ki annak a lehetőségét/ mely azonban nagyon csekély!/, hogy a litánia az Esztergom-Vízivárosban lévő ferences kolostor részére íródott, melyet II. József 1786-ban szintén eltörölt.

Az összes körülményeket figyelembe véve végső következtetésként leszögezhetjük, hogy Haydn a szóban forgó litániát a Felső-Kismartonhegy kolostorának kórusa számára valószínűleg abban az időben szerezte, amikor az Eszterházyak szolgálatában még Kismartonban tartózkodott.

Amennyiben a témával kapcsolatban bármilyen probléma merülne föl, örömmel állok rendelkezésre.

További jó és sikerekben gazdag munkát kívánva köszöntöm őszinte tisztelettel
Budapest, 1974, május 25.

Dr. Szántó Konrád
Dr. Szántó Konrád (S.K.)
főiskolai tanár, levéltáros